การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Student's Self-directed Learning Behavior in Mahasarakham University

รังสรรค์ โฉมยา[1]
Rungson Chomeya[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มี วัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองกับพฤติกรรมการศึกษาด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 330 คน ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพศ ชั้นปี เกรดเฉลี่ยสะสม เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง แบบวัดทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า

(1) พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองก็พบผลเช่นเดียวกัน

(2) พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ภาพรวมพฤติกรรมและพฤติกรรมย่อยรายด้าน) ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี ส่วนทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ATT) ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และไม่แตกต่างกันเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นปี ส่วนการเปรียบเทียบระหว่างนิสิตที่มีผลการเรียนต่างกันพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในภาพรวมพฤติกรรมและพฤติกรรมย่อยรายด้านเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์

[1] คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

[1] Faculty of Education, Mahasarakham University

ส่วนทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองก็พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

(3) ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งในพฤติกรรมย่อยรายด้านและพฤติกรรมรวม

คำสำคัญ: พฤติกรรม เรียนรู้ด้วยตนเอง

Abstract

The main purposes of this research are (1) to study self directed learning behavior and attitude toward self directed learning in students Mahasarakham University. (2) To compare study for self directed learning and attitude toward self directed learning in students Mahasarakham University with gender, class (bio – social data) and grade point average and (3) to investigate the correlation between self directed learning behavior and attitude toward self directed learning. The subject were 330 vocational bachelor degree students from Mahasarakham University were the sample in this study.

The variables in this study was self directed learning behavior, attitude toward self directed learning, gender, class and grade point average. The instruments were the questionaires, psychological test and self assessments. The data analysis was composed of preliminary and main data analysis Pearson product moment correlation coefficient. The findings were as follow:

First, It is found that the mean score of self directed learning behavior and Attitude toward self directed learning is moderate and taking each self directed learning behavior into consider. Second, The comparison are self directed learning behavior among Gender, class and grade point average are different, It was found that students who gender different have different at all self directed learning behavior at.05 level. Not different for compare with class. It was found that students who sex and class different have not different Attitude toward self directed learning at.05 level. and It was found that students who grade point average different have different self directed learning behavior at.001 level and different attitude toward self directed learning at.01 level. Thirdly, attitude to self directed learning show the highest coefficient correlation with self directed learning behavior.

Keywords: Behaviour, self-directed learning

บทนำ

การศึกษาถือได้ว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาคุณภาพของคนในชาติ ประเทศที่เจริญก้าวหน้าทางวิทยาการส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ญี่ปุ่น เยอรมัน ต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมาก และในปัจจุบันสภาวะของการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วิทยาการ เทคโนโลยี การสื่อสาร ฯลฯ ส่งผลให้โลกเกิดสภาวะไร้พรมแดนทางการสื่อสารขึ้น และที่สำคัญทำให้กรอบแนวคิดทางการศึกษาเปลี่ยนไป ระบบของการเรียนรู้มีการปรับเปลี่ยนไปจากเดิมมากมาย โดยไม่ยึดติดกับเวลา สถานที่ ห้องเรียน หรือมหาวิทยาลัยเป็นหลัก การเกิดขึ้นของศาสตร์สาขาวิชาต่าง ๆ นับล้านสาขาวิชาที่สนับสนุนสายงานอาชีพต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งอาจจะมีความแตกต่างหรือมีความใกล้เคียงกันโดยบริบท ดังนั้น ผู้ที่สามารถเข้าถึงวิทยาการ เทคโนโลยี และช่องทางการสื่อสาร ได้อย่างเข้าใจ และถูกต้องแม่นยำมากกว่า ย่อมที่จะสามารถนำเอาองค์ความรู้ต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาตนเองทั้งในด้านการเรียนและการใช้ชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสมดีกว่าเช่นเดียวกัน

การเรียนรู้ด้วยตัวเอง ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีลักษณะพิเศษ ที่ต่างจากการเรียนรู้ในแบบอื่น ๆ กล่าวคือ (1) การเรียนรู้ด้วยตัวเองจะเป็นการเรียนรู้ที่ตรงกับความสนใจของตัวเองมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เพราะว่าเป็นเกิดจากแรงสนับสนุนที่เกิดจากแรงจูงใจของตนเองในอันที่จะพัฒนาตนเองเพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งที่จะได้จากการเรียนรู้นั้น ๆ (2) การเรียนรู้ด้วยตัวเอง สามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเองได้ดีกว่า ทั้งนี้เนื่องจาก การเรียนรู้ดังกล่าวจะขจัดหรือช่วยลดปัญหาในเรื่องของความแตกต่างระหว่างบุคคลลง เพราะผู้เรียนคำนึงถึงขีดความสามารถของตนเอง (3) การเรียนรู้ด้วยตัวเองจะเป็นการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อย่างถูกต้องตรงกับความต้องการ และ (4) ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ด้วยตัวเองนั้น มักจะเป็นความรู้ที่มั่งคงถาวรมากกว่าการเรียนรู้แบบอื่น ๆ เนื่องจาก องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะต่าง ๆ และมีผลต่อความจำ ซึ่งจะอยู่ในรูปของประสบการณ์การเรียนที่ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบและการปฏิบัติการด้วยตนเอง ดังนั้นจึงทำให้เกิดความจำและสามารถที่จะถ่ายทอดหรือนำไปใช้ได้ดีกว่า

ความสามารถของนิสิตในการแสวงหาความรู้ด้วยตัวเอง จะเป็นตัวแปรหนึ่งที่ชี้วัดถึงคุณภาพของนิสิตของมหาวิทยาลัย ที่จะเติบโตไปเป็นบุคลากรที่สำคัญของประเทศชาติ การที่นิสิตมีความสนใจที่จะเรียนรู้ด้วยตัวเอง มีความสามารถในการแสวงหาความรู้จากแหล่งค้นคว้าในระบบและนอกระบบ ได้เป็นอย่างดี จะช่วยให้นิสิตมีความสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปได้ตลอดชีวิตอย่างเข้มแข็ง โดยไม่ต้องพึ่งพิงระบบการศึกษาในกรอบแนวคิดการศึกษาเดิมอีกต่อไป

การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในครั้งนี้จะเป็นการศึกษาภาพรวมของพฤติกรรมการศึกษาด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทั้งในเรื่องของรูปแบบการศึกษาด้วยตนเองและความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถในการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ เพื่อที่จะประเมินคุณลักษณะต่าง ๆ ของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพนิสิตของมหาวิทยาลัยมหาสารคามต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อที่จะพิจารณาถึงระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่สำคัญคือ

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามตามตัวแปรลักษณะทางชีวสังคม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองกับพฤติกรรมการศึกษาด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม เอง

สมมติฐานของการวิจัย

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เมื่อเปรียบเทียบระหว่างเพศ ชั้นปี และเกรดเฉลี่ยสะสม มีความแตกต่างกัน

2. ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 20,375 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ทุกคณะ ทุกชั้นปี ที่เรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2548 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้งบประมาณเป็นหลัก สุ่มอย่างง่ายมาทุกคณะ ๆ ละไม่ต่ำกว่า 22 คน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 330 คน

3. การศึกษานี้ประกอบด้วย ตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ร่วมกับตัวแปรทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตัวแปรชีวสังคม เช่น เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม

4. ตัวแปรพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะประกอบด้วย ตัวแปรย่อยๆ เช่น การเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้, อัตมโนทัศน์ด้านการเรียนที่มีประสิทธิภาพ, ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้, ความรับผิดชอบต่อการเรียน, ความรักในการเรียน, ความคิดสร้างสรรค์, การมองโลกในแง่ดี, ความสามารถในการใช้ทักษะขั้นพื้นฐาน และทักษะในการแก้ปัญหา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีดังนี้

1. แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 6 ระดับ จำนวน 40 ข้อ โดยวัดใน 8 ด้าน ตามนิยามตัวแปร เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. แบบวัดทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแบบวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบ 6 ระดับ จำนวน 15 ข้อ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยอิงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทัศนคติต่อการเรียน

3. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของนิสิต ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี คณะ และเกรดเฉลี่ยสะสม โดยมีค่าความเชื่อ

มั่นของแบบวัดดังนี้ คือ แบบวัดพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a) เท่ากับ .87 และแบบวัดทัศนคติต่อการเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (a) เท่ากับ .90

ผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 153.63 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าทุกด้านมีระดับของพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมสูงที่สุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านการเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้, ความคิดสร้างสรรค์ และด้านความรับผิดชอบต่อการเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยของพฤติกรรมต่ำที่สุดได้แก่ ด้านความรักในการเรียน ส่วนตัวแปรทัศนคติต่อการเรียนรู้ พบว่าจัดอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ค่าสถิติพื้นฐานของตัวแปรจำแนกตามตัวแปร

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	3.84	0.45	ปานกลาง
การเปิดโอกาสให้กับตนเองในการเรียนรู้	4.22	0.65	ปานกลาง
อัตมโนทัศน์ด้านการเรียนที่มีประสิทธิภาพ	3.94	0.65	ปานกลาง
ความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้	3.96	0.53	ปานกลาง
ความรับผิดชอบต่อการเรียน	3.97	0.68	ปานกลาง
ความรักในการเรียน	3.46	0.62	ปานกลาง
ความคิดสร้างสรรค์	4.04	0.73	ปานกลาง
การมองโลกในแง่ดี	3.58	0.64	ปานกลาง
ความสามารถฯ แก้ปัญหา	3.55	0.68	ปานกลาง
ทัศนคติต่อการเรียนรู้	4.02	0.66	ปานกลาง

2. พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SDB) (ภาพรวมพฤติกรรมและพฤติกรรมย่อยรายด้าน) ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่านิสิตชาย และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมย่อยรายด้านพบว่า นิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมสูงกว่านิสิตชายทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขึ้นไปยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 (เพศชายสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย) ส่วนทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ATT) ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ผลที่พบเช่นนี้เนื่องมาจากเด็กหญิงจะมีการเจริญเติบโตทางกายและก้าวเข้าสู่วุฒิภาวะทางอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กชาย สอดคล้องกับงานการ

วิจัยของ มัวราด (Mourad, 1978: 2002-A) ที่ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ในกลุ่มเด็กสติปัญญาเลิศ ผลพบว่านักเรียนชายมีคะแนนสูงกว่าหญิงในเรื่ององค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติจากการทดสอบค่าที เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตเพศชาย เพศหญิง

ตัวแปร	กลุ่มเปรียบเทียบ	N	$\bar{X}$	S.D.	T
SDB	ชาย	133	150.90	18.51	2.31*
	หญิง	192	155.53	17.20	
ATT	ชาย	133	59.87	10.07	0.59
	หญิง	192	60.54	9.81	

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 3 แสดงค่าสถิติจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง ระหว่างนิสิตที่อยู่ในชั้นปีที่แตกต่างกัน (ปี 1 ถึงปี 4)

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f
SDB	ระหว่างกลุ่ม	301.03	3	100.34	0.31
	ภายในกลุ่ม	103108.67	321	321.21	
ATT	ระหว่างกลุ่ม	178.44	3	59.48	0.60
	ภายในกลุ่ม	31648.81	321	98.60	

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตาราง 4 แสดงค่าสถิติจากการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และทัศนคติต่อการเรียนรู้ ระหว่างนิสิตที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน

ตัวแปร	แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	f
SDB	ระหว่างกลุ่ม	15513.31	2	7756.67	28.42***
	ภายในกลุ่ม	87896.36	322	272.97	
ATT	ระหว่างกลุ่ม	1097.40	2	548.70	5.75**
	ภายในกลุ่ม	30729.84	322	95.43	

** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01

*** ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

3. ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในพฤติกรรมย่อยรายด้านและพฤติกรรมรวม โดยในรายด้านพฤติกรรมที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุด 3 ลำดับแรกได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (Creative), ด้านความสามารถในการใช้ทักษะขั้นพื้นฐานและทักษะในการแก้ปัญหา (Problem) และด้านความคิดริเริ่มและมีอิสระในการเรียนรู้ (Initiative)

ตาราง 5 แสดงค่าสถิติจากการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเรียนรู้กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทั้งในพฤติกรรมย่อยรายด้านและพฤติกรรมรวม

ตัวแปร	SDB	Open	Self	Initiative	Informed	Love	Creative	Positive	Problem
ATT	.67*	.41*	.43*	.47*	.39*	.38*	.64*	.43*	.50*

* ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .001

อภิปรายผล

1. พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.84 ซึ่งจัดอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง เกี่ยวข้องกับ ความพร้อมของนักเรียนและความพร้อมของนักเรียนนั้นเกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบด้านต่าง ๆ (พัชรี สวนแก้ว, 2536: 33-34) ได้แก่ (1) องค์ประกอบภายใน เช่น วุฒิภาวะของผู้เรียนที่หมายถึง ตัวกำหนดระดับความเจริญของพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และระดับสติปัญญาในแต่ละวัยของบุคคล ร่วมกับ ประสบการณ์เดิม ซึ่งหมายถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความรู้เบื้องต้นที่ช่วยให้เรียนได้เข้าใจ หรือเรียนความรู้ใหม่ ๆ (2) องค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย อาจารย์ผู้สอน ซึ่งจะช่วยให้บุคคลเกิดความพร้อมในการเรียน โดยเฉพาะหากอาจารย์ผู้สอนมีบุคลิกภาพที่ดี มีใจรัก มีความเมตตา อ่อนโยนนุ่มนวล ยิ้มแย้มแจ่มใส เอาใจใส่ และมีเทคนิคการสอนที่น่าสนใจ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องของบทเรียน ซึ่งจะต้องสอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียน, วิธีการสอน ซึ่งต้องเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีกิจกรรมการสอนและสื่อที่จะช่วยกระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นของผู้เรียน ตลอดจนสิ่งแวดล้อมทั่ว ๆ ไปในมหาวิทยาลัย เช่น บรรยากาศที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ขนาดของห้อง อุปกรณ์เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของนฤมล เถื่อนมา (2539: 94-96) ที่ศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยทางสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนพยาบาล

2. พฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (SDB) (ภาพรวมพฤติกรรมและพฤติกรรมย่อยรายด้าน) ระหว่างนิสิตชายกับนิสิตหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนิสิตหญิงมีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองสูงกว่านิสิตชาย ผลที่พบเช่นนี้เนื่องมาจากเด็กหญิงจะมีการเจริญเติบโตทางกายและก้าวเข้าสู่วุฒิภาวะทางอารมณ์ได้ดีกว่าเด็กชาย สอดคล้องกับงานการวิจัยของ มัวราด (Mourad, 1978: 2002-A) ที่ศึกษาความพร้อมในการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง ในกลุ่มเด็กสติปัญญาเลิศ ผลพบว่านักเรียนชายมีคะแนนสูงกว่าหญิงในเรื่ององค์ประกอบด้านความคิดสร้างสรรค์

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนิสิตที่มีชั้นปีแตกต่างกัน (ปี 1 ถึงปี 4) พบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตัวเองไม่แตกต่างกัน ผลที่พบเช่นนี้เนื่องมาจากระยะห่างของช่วงอายุของนิสิตในชั้นปี 1 ถึง ปี 4 ถือว่าไม่แตกต่างกันมากในเรื่องของการเจริญเติบโตทางกายและวุฒิภาวะทางอารมณ์ ซึ่ง ความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของบุคคลนั้นเกี่ยวข้องกับ องค์ประกอบภายใน เช่น วุฒิภาวะของผู้เรียนซึ่งเป็นตัวกำหนดระดับความเจริญของพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และระดับสติปัญญาในแต่ละวัยของบุคคล (พัชรี สวนแก้ว, 2536: 33-34) นิสิตในชั้นปี 1 ถึงปี 4 เป็นช่วงอายุที่เข้าสู่วัยผู้ใหญ่หรือบรรลุนิติภาวะแล้ววุฒิภาวะต่าง ๆ จึงไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ดังนั้นจึงทำให้ไม่พบความแตกต่างในพฤติกรรมดังกล่าวในนิสิตที่มีชั้นปีแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างนิสิตที่มีผลการเรียนแตกต่างกัน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ในภาพรวมพฤติกรรมและพฤติกรรมย่อยรายด้านเกือบทุกด้าน ยกเว้นด้านความคิดสร้างสรรค์ ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างกัน ผลที่พบเช่นนี้เนื่องจากนักเรียนที่มีผลการเรียนดีนั้นมาจากความพร้อมและคุณลักษณะภายในส่วนบุคคลหลายประการ นอกจากนี้การเรียนรู้ด้วยตนเองทำให้บุคคลเกิดแรงจูงใจทางบวก และเรียนรู้เพื่อที่จะเรียนด้วยตนเอง (Dickinson, 1987: 18-35) การเรียนรู้ด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนได้สร้างความเข้าใจและความหมายขององค์ความรู้จากแหล่งต่างด้วยตนเอง ช่วยให้บุคคลได้พัฒนาตนเองด้านเหตุผล การแก้ไขปัญหา และการคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหาที่ตนเรียน ซึ่งคุณลักษณะดังกล่าวย่อมเอื้อหรือมีผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน ในทำนองเดียวกันผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันย่อมทำให้เกิดความแตกต่างของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ ฮัดสเพท (Hudspeth, 1992: 3514-A) ที่ศึกษาพบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. ทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองทั้งในพฤติกรรมย่อยรายด้านและพฤติกรรมรวม ผลที่พบเช่นนี้ เนื่องจากทัศนคติเป็นความพร้อมกระทำ เช่น เกิดพฤติกรรมโต้ตอบต่อเหตุการณ์หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งโดยเฉพาะ หรืออาจจะเรียกว่าเป็นสภาวะพร้อมที่จะมีพฤติกรรมจริง ทัศนคติมีคุณสมบัติของแรงจูงใจ ในอันที่จะทำให้บุคคลประเมินเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมหรือการกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่แท้จริง กล่าวคือ ถ้าบุคคลมีทัศนคติในทางบวกหรือมีทัศนคติที่ดี พฤติกรรมที่บุคคลนั้นแสดงออกจะมีแนวโน้มที่จะเข้าหา ในทางตรงกันข้ามถ้าบุคคลนั้นมีทัศนคติในทางลบหรือมีทัศนคติที่ไม่ดี พฤติกรรมที่แสดงออกจะมีแนวโน้มที่จะถอยหนีหรือออกห่าง หรือไม่เข้าหาสิ่งนั้น สอดคล้องกับการศึกษาของ พอสเนอร์ (Posner, 1990) ที่ศึกษาการเรียนรู้ด้วยตนเอง การรับรู้ความสามารถทางการเรียนและการปรับตัวของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมแบบเปิด ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาการเรียนรู้ด้วยตนเอง ทัศนคติต่อการเรียนและลักษณะนิสัย จะค่อยเปลี่ยนแปลงในทิศทางเดียวกัน และมีความสัมพันธ์กันในทางบวกกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังพบในงานวิจัยของ นฤมล เถื่อนมา (2539: 94-96) ที่ศึกษาพบว่าทัศนคติต่อวิชาชีพ

มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักเรียนพยาบาล

ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาพบว่าพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตมหาวิทยาลัยมหาสารคามอยู่ในระดับปานกลาง จึงควรจะมีการพัฒนาด้านวุฒิภาวะของผู้เรียน วุฒิภาวะทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และระดับสติปัญญา ร่วมกับ การพัฒนาความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ความรู้เบื้องต้นที่ช่วยให้เรียนได้เข้าใจ หรือเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ

2. ผลการศึกษาพบว่าทัศนคติต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ทั้งในภาพรวมและพฤติกรรมย่อย 8 พฤติกรรม) ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาคุณลักษณะทางจิตใจด้านนี้ให้เกิดขึ้นในนักเรียน โดยใช้กระบวนการพัฒนาทัศนคติผ่านการเรียน หรือการฝึกอบรม ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยให้นิสิตมีพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในทิศทางที่ดีขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยครั้งนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

เอกสารอ้างอิง

นฤมล เถื่อนมา. (2539). *ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมในวิทยาลัยกับความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข*. วิทยานิพนธ์ พย.ม. (การบริหารการพยาบาล). กรุงเทพมหานคร: บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรี สวนแก้ว. (2536). *จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: ดวงกมล.

Dickinson L.(1987). *Self-instruction in language learning*. London: Cambridge.

Hudspeth, J.H. (1992). Stdent outcomes: The relationship of teaching style to readiness for self directed learning, *Dissertation Abstracts International-A. 52*(10): 3514. Available: UMI ; Proquest-Dissertation Abstract.

Mourad, S.A. (1978). Relationship of grade level, sex, and creativity to readiness for seld directed learning among intellectually gifted students, *Dissertation Abstracts International-A. 40*(04): 2002-A. Available: UMI ; Proquest-Dissertation Abstract.

Posner, F.G. (1990). A study of self directed learnin, perceived competence and personal orientation among students in an open alternative high school, *Dissertation Abstracts International-A. 53*(3): 813. Available: UMI ; Proquest-Dissertation Abstract.